

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“, a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter. (Az általatok a katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ czim alatt létesített új lapot mi örömmel helyesljük.) XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófhhoz, 1895. márc. 6-án.

Előfizetési árak: Egész évre 5 frt., félévre 2 frt. 50 kr., negyedévre 1 frt 25 kr. — Egyes szám ára 5 kr.
Előfizetbetni a kiadóhivatalban és minden megyei postahivatalnál.

Felelős szerkesztő:
Németh Ödön.

Megjelenik hetenkint 2-szer: szerdán este és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székesfejérvár, kigyó-utca 9. szám.
Hirdetések helyenként 50 kr. Bélyegilleték külön 30 kr.

Az ellenzék akciója.

Az ellenzék akciója, mellyel megobstruálta a büntető perrendtartásról szóló törvényt s az időközben benyújtott cukor prémiumra vonatkozó törvényjavaslatot, már eddig is oly nagy kellemetlenségeket szerzett a kormánypártnak, hogy azt a leg-súlyosabb helyzetbe sodorta.

Bánffy Dezső báró bécsi útjából nem hozott ugyan sem klotírt sem a permanens ülések iránti indítványt s bár igen harciasan készültek a kormánypártiak a hétfői ülésre, melyre Bánffy a mezei hadakat is felvezényelte, ennek daczára a miniszterelnök csak igen szerény indítványt tett, az üléseknek egy órával leendő meghosszabbítása iránt.

Nem tudja még senki, hogy mit óhajt Bánffy az egy órával megtöltött üléssel. Az egy órával hosszabb ülés nem fogja kimeríteni az ellenzékét, tehát ezzel Bánffy báró csak egy igen kis akadályt állít az obstrukció elé, a melyet az ellenzék könnyen fog átugrani. Bánffynak nem használ, az ellenzéknek nem árt ez az óra. Nehéz eltalálni mi indíthatta a miniszterelnököt ennek az órának kikövetelésére. Ezt nem tudja senki, de mindenki sejteti, hogy a furfangos miniszterelnök is tisztában van azzal, hogy ez a mérsékelt meghosszabbí-

tott ülés nem segít rajta. Miért kérte tehát? Ez a kérdések kérdése, a melyet lehet, hogy a közel jövő már meg fog oldani.

Az ellenzék azonban nem hisz Bánffynak és folytatja tovább az obstrukciót. Miután azonban mindenki tudja, hogy Bánffy báró erőszakossága nem ismer határt, méltán aggódnak, hogy vagy a permanens ülésekkel vagy a klotírral fog minél előbb föllépni. Éppen ez okból az ellenzék között a szövetség még nagyobb mint volt annakelőtte és hogy a következményekért elhárítsák magukról a felelőséget felajánlották Szilágyi Dezső házelnök révén a kompromisszumot a kormányannak.

Ebben az egyezkedési kísérletben a függetlenségi párt két árnyalata és a nemzeti párt vesz csak részt, mivel a néppárt semmiféle egyezkedésben nem vesz részt és ha a többi pártok a kompromisszum révén ki is békülnének a kormánypárttal, a néppárt az esetben egyedül fogja folytatni a harcot.

Es ez is a leghelyesebb! Olyan ellenféllel, mint Bánffy miniszterelnök nem lehet alkudozni. olyan párttal, mely törvénytelenéssel és erőszak révén került a parlamentbe a néppárt nem békülhet ki. A többi pártok engedékenységeben gyöngeség van s a gyöngeség a jelen viszonyok

között nem csak az illető pártokra, de magára az országra is káros.

Ha most engedékeny az ellenzék és a legelső erőszakosságára Bánffy Dezsőnek meghunyászkodik és béke jobbot nyújt a törvénytelenég nagy mesterének, mit fog tenni majd, ha a kiegyezési tárgyalások során olyan kvóta aránnyal fog szemben állani, a melyet meg nem szavazhat? Mit fog akkor kezdeni? Ujból obstruálni fog? De hisz attól Bánffy nem fog félni, ismeri már az ellenszerét. Ismét fenyegetőzni fog a klotírral s a permanens ülésekkel? És ha akkor majd nem hunyászkodik meg az ellenzék behozza s rövid idő alatt tárgyalatja az új kiegyezést. És mit fognak akkor tenni, midőn már a nyakukon a baj?

Most volna itt az alkalom, hogy a dobokai basával egyszer és mindenkorra leszámoljanak. Ne féljenek a klotírtól sem a permanens ülésektől. Folytassák Bánffy ellen a harcot, végtelenségig karöltve az egész ellenzék. És ha végtére is a többség erőszakossága lehetetlenné tenné hazafias küzdelmüket, úgy az egész ellenzék lépjen a legridegebb passzivitásba. Mondják ki, hogy a törvényes eszközökkel az ország érdekeit megvédelmezni nem bírják s éppen ezért ezzel a kormánnyal a törvényhozában együtt nem működnek, mivel együtt

A székesfejérvári kir. javítóintézet.

— A „Fejérmegyei Napló“ eredeti tárczája. —

A föld népe országszerte lángban áll. Föltépték kegyetlen kézzel meglévő seibeit a szocialista izgatók, vagy azért, hogy a zavarosan halászhasanak, vagy pedig azért, mert az illetékes faktorok nem adtak gyógyító irt azon sebekekre. En azt hiszem, hogy mindakettő egyesült ama veszedelem előidézésére, mely szociáldemokrácia neve alatt üzi romboló munkáját. A szociálisták uralmat akarnak maguknak biztosítani, azért tüzelik föl a föld népet, mely egy jobb jövő reményében hamar kötélnek áll. Ez bizonyára beteges körtünet, melyhez az orvoságot annak kell adni, ki a sebeket okozta s a kinek a társadalom orvoslása eminenter kötelességében és hatalmában áll. Megteszi-e majd, meglátjuk. Most egy más irányu baj szanalásáról emlékezzünk meg, mely belső okokban leli meg alapját, értem azokat, kik a javítóintézetben nyerik nevelésüket. Ez a belső szociáldemokrácia; rugó — nem külső tényezők, — hanem a lelkihitelesség akormis fejlődése, indulatok féltelensége, mely korlátokat ismerni nem akar; Mindenesetre nagy társadalmi kérdés, hogy az ilyen „aberráció“-kat okkal-móddal megszüntessük; a kormány évekkal ezelőtt nagyobb szabásu mozgalmat is indított meg, több javítóintézet felállítását vévén tervbe. Ezeknek szellemét, módszerét s eredményeit akarjuk a székesfejérvári javítóintézet alapján a közönség tudomására hozni, úgy, a mint nekünk a vezetők megmutatták, elbeszéltek.

A székesfejérvári kir. javítóintézet ezelőtt 3 évvel keletkezett, de teljes kifejülésében csak

a jelenben van, mert most már annyi lakója van, a mennyit befogadni képes.

A vasuti állomás mellett, a Lövölde-kert mögött terül el a hatalmas telep. Igazi modern palota benyomását teszi az emberre mindjárt a homlokzat, melyet ez a felírás díszít: „Tilos a bemenet.“ Nekünk, már t. i. nekem és egy nagy reményekre jogosító barátomnak nem volt az. Szívesen láttak s úgy tudom, hogy az érdeklődőket mindenkor megismertetik az intézet belső berendezésével.

Az első érzelem, mely a növendékek látára, lelkemben felébredt a szánalom érzete volt. Eppogy mint az elmebetegek zárkájában is ez fog el, itt is ez vergődött tulsulyra, hiszen ki tudja azt megmondani, hogy az ilyen szerencsétlen gyermekeknel hol kezdődik az öntudatos, tehát rozakaratú cselekvés, és hol a beszámíthatatlan ténykérdés? Egy csoport virágöntözéssel foglalkozott, mely szép külsőt kölcsönöz az épület csoportnak; Egy javítás alatt lévő növendék vezet bennünket az egyik tanárhoz s ezalatt alkalmunk volt a féléket egész hosszában látni. Nagy négyeség ez, melynek homlokzatán két pompás épületben az igazgatóság és tanári kar, meg a felügyelők lakosztályai vannak elhelyezve, balról irodai helyiségek és büntető zárkák — tovább munkás-műhelyek vannak — bizony fényvel berendezve, jobbról is hasonlóképp — külön korbáz, fürdő helyiségek; tantermek az elemi és alsófokú ipariskolák számára. Tiszta, világos és szellőztethető háló termek és a telep közepén kápolna e fölírással: Imádkozzunk. Mindez úgyesen van elrendezve, úgy, hogy a telep, gruppaival és tiszta épületeivel Fejérvárnak, egyik leg-szebb helye; ehhez járul a folytonos, cse-

debb légáram mely tisztán tartja a levegőt, úgy, hogy az intézet fenállása óta a kórházat nem vették igénybe. Van az intézetben igazgató, — 3 polgári és 4 elemi tanár, gondnok, minden munkaszakra két felügyelő — és a cselédség. A növendékek száma jelenleg 122. koruk 9—20 év között váltakozik, és ha hely volna hoznának eleget, pedig így is szűken vannak, jóllehet minden épület emeletes. Az intézet mellett terjedelmes konyhakert van, melyet maguk a növendékek munkálnak, persze felügyelet mellett.

Az illető tanár, kihez a növendék vezetett bennünket, készséggel mutatott meg mindent.

Először a műhelyeket tekintettük meg. Vannak esztergályosok asztalosok, képfaragók, szabók, kosárfonók, könyvkötők cipészek. Külön termekben (jó nagyok) dolgoznak az illető szaknak munkavezetője mellett, ki őket oktatja, tanítja. Egy ilyen csoportnak neve, család. Közvetlen ennek — élén áll a családfő, ki a maga növendékeit szemmel tartja, erkölcsi ügyekben rólok referál és az esetleg kirótt büntetést végrehajtja, míg a csoportunk munkafelügyelője csak a kézimunkákról ad számot. A növendékek reggeltől estig felügyelet alatt és foglalkozásban vannak. Ruháikat maguk készítik és megrendelésre, butorokat különösen szintén készítenek. Ugy halljuk, hogy ez ellen a helybeli ipartestület a miniszternél óvat is emelt. Idejüket kézi munka és szellemi foglalkozással töltik. Megvívják kinek mire hajlik a kedve, s oda sorozzák meg. Elemi iskolát mindegyik tanul és a mennyire bírja az alsóbb fokú ipariskolát is. Vizsga után lévén ott, alkalmunk volt rajzaikat a falakon kifeszítve szemlélnünk; voltak közöttük igen ügyesek.

Mai lapunk 6 oldal.

nem működhetnek vele. Ez a paszszivítás, ilyen előzmények után biztosan lehetlenné tenni a Bánffy kormányt és magát a szabadelvű pártot is.

Azért helyeseljük a néppárt álláspontját, a mely hallani sem akar a megalkuvásról s a kibékülésről. Csak is az ilyen határozottság járhat sikerrel s hozhat hasznot az országnak. Ha harcz, hát legyen harcz és nem szinpadí mutatvány.

Autonomiai mozgalmak.

A főváros katolikus polgársága már megválasztotta autonomiai képviselőit és megmutatta, hogy a leghálásabb elismeréssel adózik a néppárt két lelkes vezérének: *Zichy Nándor* és *Esterházy Miklós Mór*icz grófoknak azon páratlan buzgóságért, a mellyel a nevezett grófok évek óta küzdenek a katolikus érdekekért. Mindkettőjüket óriási többséggel választották meg, a liberálisok által forszírozott *Vörös László* államtitkár és *Gerlőczy Károly* alpolgármester ellenében. *Zichy Nándor* grófot a Krisztinavárosi egyházkerületben 2892 szavazattal választották meg *Vörös László* 348 szavazatával szemben. A fővárosi II-ik választókerület (választott a Józsefváros, Ferenczváros és Kőbánya) *Esterházy Miklós Mór*icz grófot 2835 szavazattal választotta meg *Gerlőczy Károly* 1759 szavazatával szemben. A fővárosi katolikus polgárainak érzelmeire fényes világot vet az óriási többség, a mellyel *Zichy Nándor* és *Esterházy Miklós Mór*icz grófokat megválasztották autonomiai képviselőkné. — Nálunk *Székesfehérváron* az ötös bizottság e hó 25-én tart ülést, a melyen a választás napját fogják meghatározni. Valószínűleg augusztus 14., 15. és 16-ikát tűzik ki választási napokul. A választási napokat falragasz-

Tantermeik szépen fel vannak szerelve. Az előállított kézi munkák elég izlésesek és olcsók.

Nagy sulyt helyeznek mindenekelőtt a magaviseletre, a mi természetes is. Ha jó uton van valamelyik, piros csikos jelvényt kap zubbonyára, ha ebben előre haladt, fehéret kap melléje; a kinek három jelvénye van, annak utja már kifelé áll az intézetből, s csak alkalmas helyre várnak, hol mint kézművest elhelyezik. Ettől fogva az intézet érette nem felelős. Érdekes, hogy kettő nemsokára tanítói praeparandiára lesz küldve. Vannak közöttük jobb családok gyermekei is, kik ehhez az utolsó mentő eszközhöz fordulnak, hogy őket megjavítsák. A jobbmóduak fizetnek, a szegényeket pedig az illetékes község ajánlatára a miniszter veszi fel. De a feltétel mindig az, hogy a gyermeknek is kell lennie. Mikor 18—20 éves a növendék, elbocsájtják, mert ha addig meg nem javul, akkor sohase.

Hetenként télen-nyáron fürdenek, s este a kápolna előtt rapport van, ekkor veszik át a családok a munkavezetők referációját, mely szerint aztán szelidebb vagy szigorubb intelemben részesülnek. Ugy hallottuk, hogy valami notorius huncutság éppen nem, vagy csak ritkán fordul elő! Magán zárkák csak ritkán használatnak, inkább a koplaltatás. Meg nem is verik őket, inkább a gyerek lelkületére erkölcsi felforgására hatnak. Kiváncsi voltam ekkora intézetnek a kápolnájára. Hát bizony ez a többi épülethez sem nagyság, sem külső csiny dolgában nem viszonylik. Ha az oltártól eltekintünk, beillenek biz az bármitéle imaházak; itt a kozmopolitizmus a vallásban. Eszembe jutottak a mi megrendelt és állami intézeteinkben használatos sóhajszzerű imáink s egyet, de

kon fogják a közönséggel tudatni. Egyedüli világi jelölt *gróf Csirák Antal*, a ki minden bizonnal egyhangulag lesz megválasztva. A belvárosi plebánián 2004 szavazót irtak össze, míg a felsővároson 2298-at.

Az ország többi részéből a következő tudósításokat vettük:

Szeged második kerületi autonomiai jelöltje egyhangulag *Gerlőczy Ferencz* báró, deszki nagybirtokos, a zentai esperesi kerület jelöltje *Pálffy Viktor* szegedi városi tanácsos lett.

Száraspatak (Pozsonymegye) községben vasárnap, folyó hó 18-án volt az autonomiai választás. Összesen beadott 377 szavazatot, valamennyi *Majláth György* grófra

Nagy-Bresztován (Pozsonymegye) községben folyó hó 18-án volt a világi képviselőre a választás. 307 beadott szavazattal egyhangulag *Majláth György* gróf zavari nagybirtokos választott.

A *vásáros dombói* plebánia területén a szavazás következő eredménnyel végződött: 882 szavazatból beadott 346 szavazatot, valamennyi *Erreth János* dr. pécsi ügyvédre.

Oroszon (Szabolcsmegye) július 18-án volt a választás. Az összeirt 236 választóból leszavazott: 76, valamennyi *Desseffy Aurél* grófra. Más jelölt nem volt.

Vácot e hó 19-én este 7 órakor záratott le a szavazási lajstrom. Beadott 730 szavazatot mindannyi *Seapáry Gyula* grófra.

Ujvidéken vasárnap július 18-án délután fél négy órakor volt az autonomiai kongresszusra küldendő világi képviselő jelölése. *Zombory László* ügyvéd ajánlására a mintegy 350 összegyűlt választó egyhangulag és nagy lelkesedéssel id. gróf *Chotek Rezső* urat jelölte, kinek megválasztása az ujvidéki kerületben bizonyos. Ellenjelöltje eddig nincsen.

A *pozsonyi 2-ik* választókerülethez tartozó *Szőllős* plebánia hívei (közül folyó hó 18-án 265-en szavaztak *Vöröskéői gróf Pálffy* István jelöltre.

nagyot sóhajtottam. A kápolna mellett teremk vannak, hol az iskola van szintén. Itt hallgatják a hittant is, de csakis hallgatják s nem tanulják, mert a tervben arra idő nincs kiszabva. Így bizony nem tehet valami mély vallási ismeretekre szert a növendék, a mit a hittani vizsgákon fényesen dokumentáltak is.

Midőn így végig jártuk az intézetet, egy kis elmélkedésbe is eredtünk az illető tanárral nevezetesen arról, hogy ez a kis mulatság mennyibe kerül évente az államnak. 40 000 frtba kerek szám felett ő — mire az én csendes barátom is nagyot nézett s várta ennek a magyarázatát. Nem is késett soká az indokolás. Elmondott, hogy a tisztviselők jól vannak honorálva, a mit ilyen munka mellett meg is érdemelnek, mennyi a nyers anyag fordított összeg, a cselédség és a növendékek élelmezése, és készen állott a számadás. — Évente 20—25 növendék hagyja el az intézetet, ezek közül legjobb esetben megjavul 2/3-ad rész, s így kijön, hogy egy növendék 1000—1200 forintjába kerül évente az államnak. Mindenesetre megfontolandó eredmény ez. Ezért már urakat is lehet nevelni, s akkor, mikor a szegény nép éhezik és más tanítétek is csak kupoognak, nagy luxus 120 növendékre 40000 frtot fordítani. Más beosztás, ugyanazon eszközöknek szerényebb életbeléptetése mellett kisebb financia is megtehető, mert horribilis összeg ez kérem, egy nem is egészen biztos cél elérésére. Mindenesetre ez a fő argumentum probandi.

Vannak más bizonyítékok is. A gyermek palotában él és a legszigorubb fegyelem mellett is a jólétet látva maga körül, azt hiszem, nem találja izletesnek a veritokea munkát, mikor a maga kenyerére kerül, s így alkalmat keres magának, hogy visszakerüljön az emele-

Az autonomiai képviselőválasztás a *nagybányai* választókerülethez tartozó nagykarolyi plebánián július 17. és 18-án tartott meg. Leszavazott 334, ebből *Vécsey József* báró 293, *Ugron Gáborra* 41.

Tyerchován (zsolnai választókerület) július hó 18-án az összes megjelent választók kivétel nélkül *Schwertner Gyula* zsolnai ügyvédre, mint a katolikus autonomiai kongresszusra küldendő világi képviselőre szavaztak.

Baranya-Maisson (mohácsi választókerület) július 18-án ment végbe a választás. *Kanócs István* miniszteri osztálytanácsos 134 szavazatot kapott, ellene mindössze 10-en szavaztak.

Szent-Hubert torontálmezei községben július 18-án volt az autonomiai kongresszusra küldendő világi követ választása, mely alkalmal *Csekomes Endre* gróf lett egyhangulag megválasztva 185 szavazattal.

Félegyhásán a kormánypart minden áron szeretne szerencsét próbálni. Minthogy *Beniczky Ferencz* főispán nem hajlandó magát a biztos bukásnak kitenni, kerestek és találtak is új jelöltet, *Mihalovics Béla* főszolgabíró személyében. A nép azonban oly rendületlen kitartással foglal állást *Bakonyi Elek* mellett, hogy ellene minden küzdés hiábavaló, s a liberálisok csufos bukását fogja eredményezni.

HIREK.

— **József főherczeg Selmeczbányán.** *Selmeczbányáról* jelentik: *József* főherczeg nejével tegnapi *Selmeczbányára* érkezett. Innen *Szent-Antalra* mennek. A főherczegi párt a vasutnál a polgármester egy küldöttség élén üdvözölte. Tegnapi *Ágost* főherczeg jött *Selmeczbányára*. *Ferdinánd* fejedelmet vadászattól várják.

— **Rendkívüli közgyűlés.** A vármegyénel augusztus hó 2-án rendkívüli közgyűlés fog tartatni.

tes csarnokok hűsébe. A mint tudok is rá eset, hogy egy váci fegyenc, mikor hazakerült nyárra 150 frtjával, kiült a péza elé, s kéjjel nézte, mikor az aratók kaszával vállukon vonultak ki a földekre. Szórakozásból kulcsokat fabrikált, mert ezt megtanulta a fegyházban. Mikor hívták a becsületes munkára, kinevették őket; nem vagyok bolond, hogy izzadjak kint az aratásban, — mondá — mikor itthon húselhetek. — Mikor elfogyott a pénze, feltört egy magtárt, elcsipték, s maga sem bánta, hogy illavára vitték, hol hús is van, koszt is van, s egészségére jobban vigyáznak, mint otthon, hol pénz nélkül oda se sandít a doktor. — Mert a kinek vérében van a lustaság meg a huncutság, azt édes keveset bántja a szent szabadság hiánya.

Nagy jótétemény, ha az erkölcsileg elzüllött gyermekek, mint rákbekek, elvágatnak a társadalom testétől, hiszen csak egy kis községben is rengeteg erkölcsi kárt okoz egy ilyen elvetemült gyerek; de ez nem teszi indokolttá, hogy rengeteg költség árán neveljünk belőlük embereket, mikor ez kisebb kiadásokkal is — sokkal czéravezetőbben — elérhető.

Azt mondják, ezt a rendszert megkivánja ma már a nevelés modern szelleme. No iszen, megköszönöm én szépen azt a pedagógiát, mely a gyilkosoknak, rablóknak, modern szikasztóknak, elvetemülteknek villamos világításu palotákat emel, mikor az ép ésszel bíró munkásnépek fagygyugyertyát sem ad. — Hol itt az igazság?

Azért hát, míg egyik kézzel gyógyítunk, — a humanitás nevében — ne nézzük el mélyebb, igazabb sebeit ugyanannak a népek az igazi humanitás szegényére.

Spectator.

de nem volt sehol. Csak a tolonczkocsi várt a kapu előtt megszokott vendégeire. Nem volt vesztetni való idő, a főpolgármester hirtelen eltökélte magát, beleugrott a tolonczkocsiba és sebesen hazahajtott. Ott-hon hamar magára kapta ünnepi öltönyét, arany díszlánczát és vágatva folytatta utját a tolonczkocsin a vasútra, hol éppen indulás előtt érkezett meg. Az eset nagy derűtséget keltett mindenütt és a tolonczkocsit azóta a polgármester díszkocsijának nevezik Elberfelden.

□ Fényképező sétatob. Az amatőr-fényképezők bizonyára örömmel fogadják azt az elmés újítást, melyről a következőkben szólnunk. Egy találmány német olyan sétatobokat hoz forgalomba, melyek látszólag semmiben sem különböznek a rendes sétatoboktól, a belsejükben azonban teljes fényképező készüléket tartalmaznak. A camera obscura a bot fogantyujában van elhelyezve, ugyanott van a zárkészülék. A bot felső részén vannak egymásfölkött a fényképezéshez szükséges lemezek, a melyek közül az elhasználtak — a bot egyszerű megfordításával — az alsó részbe csuszának és a camerához új lemez jut. A praktikus találmánynak bizonyára nagy keletje lesz a fotografával foglalkozók körében.

□ Az iszákosság szigete. Radikális módon gyógyítják Oroszország némely vidékén a megrogzított alkoholistákat: egyszerűen elzárják őket a világtól. Ily deportáló hely a Ladaga-tó egyik szigete Valnam is, hová évenként nagy számmal küldik a vagyonosabb oroszok családjai ama nagyreményű sarjait, a kiket meghódított az iszákosság. A szigeten egy nagy kolostor van és az apát intéz ott mindeneket. Az odaküldött alkoholisták is ő fenhatósága alá kerülnek és az apát úgy gyógyítja őket, hogy minden szeszes italt megvon tőlük, cserébe azonban sokat bójtölnek s még többet kell dolgozniok. A kura, mely rendszerint egy évig tart, legtöbb esetben jól szokott sikerülni, de néha véstető a pacziensekre, a kiknek elgyöngült szervezete nem bírja el, hogy sokat dolgozzanak és e mellett még a megszokott alkoholt is nélkülözök.

□ Gáz-automaták. Német városokban most ugynevezett gáz-automatákat kezdenek felállítani. Egy vagy több darab tizfilleres bedobására (egyszerre egész két márkáig) az automata ötlángu gáz-mérőből és vezetékéből gázt ad. Az automatát, ugyszintén a világító tárgyakat és égőket a vállalat saját költségén rendezi be. Ez a berendezés Angliában nagy sikerrel járt. 1896. végén magában Londonban 150000 automata volt felállítva, melyek évenként kereken 86 millió köbméter gázt szállítottak.

□ Egyetem nők számára. Tokióban, mint egy angol újság írja, egyetemet akarnak létesíteni kizárólag nők számára. Az eszme Niso Naruse japán tudóstól származik, a ki egy éven át foglalkozott a terv kidolgozásával, a melyet aztán az Osakában tartott gyűlésen benutatótt. A gyűlés, a melyen a legmagasabb udvari és állami hivatalnokok is részt vettek, helyeselte a tervet és kimondotta szükségeségét a Nichon-Siochi-Daigaku-nak, azaz a japáni nők egyetemének. A költségeket az állam hozzájárulásával gyűjtés útján szerzik be. A tervet a japáni császár és császárné is kedvezően fogadták.

□ Az életmentő költségei. A berlini G.-féle sörccsarnokban, — mint a »Hann. Cour.« jentü — egy fiatal ember, miután pohár sörét kiitta, rosszul lett és összeesett. A korcsmáros ekkor be sem várva a rendőrorvos érkezését, sietve egy magánorvosért küldött, mert úgy látszott, hogy a fiatal ember, ki szerelmi bánatában mérget ivott, már a végét járja. Az orvosnak sikerült az öngyilkosjelöltet megmenteni. Mikor azonban ezért későbbben 10 márká honoráriumot kért, hálátlan paciense azzal utasította el, hogy ő egyáltalán nem hívatta az orvost. Kérje attól a honoráriumot, a ki hívatta. Pedig a fiatal ember ekkor már férje volt annak a nőnek, a kit olyan halálisan imádozott. Az orvos ezután a korcsmárost perelte be a honoráriumért. Hiába hivatkozott azonban arra, hogy ő csak mint emberbarát cselekedett és nem találja méltányosnak, hogy még fizessen is érte; a bíró tekintettel arra, hogy a korcsmáros hívatta az orvost, öt itéle el a honorárium fizetésére. A kárvallott életmentő most úgy akar bosszút állani a hálátlan megmentetnen, hogy az egész esetet szép rámban, üveg alatt kifüggeszti sörccsarnokában.

Közgazdaság.

A néppárt és a szocializmus.

Ha a néppártnak más érdeme nem is lenne, minthogy a politikába és a közgazdaságba sikerült neki bevinni az erkölcsi felfogást, már evvel is elévülhetetlen érdemeket biztosított magának. Hogy a politikában és a közgazdaságban a morál szabályai szerint tartozunk gondolkodni, a milyen újnak és szokatlannak tetszik azok előtt, akik a politikában az erőszakra, a közgazdaságban a természetellenesen fejlesztett erők támogatására támaszkodnak, oly természetesen tetszik minékünk, kik a társadalmi és gazdasági bajok kutterrását, épen az erkölcsi alap elhanyagolásában látjuk.

A társadalmi bajok legveszedelmesebb fajtája, a szocializmus is csak onnan származhatott, mert társadalmi és gazdasági berendezésünkben elhanyagoltunk minden erkölcsi tényező érvényesülését. A merkantil-liberális irány a kapitalizmus ölelő karjaiban kényeszerült realélni arra az utra, mely megteremtette a mai forrongó állapotot. Szocialis törvényhozáunkat tekintve egyetlenegy mozzanatot sem találunk, mely a gazdasági gyengébb erők védelmét czélozná. Nem találjuk azokat az irányelveket, melyek a nemzeti vagyon igazságos megosztására irányulnának. Teljesen nélkülözök a nemzeti munka és a produktív elemek hathatós védelmét a nemzetközi kapitalis kizsákmányolása ellen. Szóval szocialis törvényhozáunkban hiába keressük azokat az irányelveket, melyek nélkül az államkormányzatban a társadalmi rend békéje és gazdasági haladása egyszerűen lehetetlen.

Es mi lett ennek a következménye? Sokért nem adná az uralkodó rendszer, ha erre nem kellene válaszolnia. Ez elől azonban most már nem térhet ki. Oly rosszra fordultak a viszonyok, hogy a baj gyökeres orvoslásának további halasztása egyenesen a magyar nemzet létét támadná meg. A nagytöke természetellenes pártolása megteremtette a maga rossz gyümölcsseit. Magyarország ma a nagytöke tributáriusa. A termelők a közvetítésnek és a gyáriparnak rabszolgái. A közgazdaságban egyetlenegy vonás sincs, ami magyar és nemzeti volna. Az uralkodó rendszer, ha már nem is sikerül neki a tényeket letagadni, iparkodik az elkövetett hibákat mások nyakába varrni. A mezőgazdasági válság azért állott elő, mert tultermelés van; a kisgazdák azért pusztulnak, mert lusták és nem haladnak a korral; a kisiparosok tengődnek, mert a kisiparnak legfeljebb mint műiparnak van létjogosultsága.

Hát az agrárszocializmus? Az uralkodó rendszer erre is megadja a feleletet. Az agrárszocializmust felidézte — ugymond — a latifundialis gazdálkodás és felidézte a néppárt, mely reakzionárius és demagóg. Már a néppárt megalakulásakor hallottuk ezeket a vádaskodásokat; ezek azonban ép oly kevéssé tudták megakasztani, mint azok a politikai téren ellene elkövetett hallatlan visszaélések. A reakció vádjával csakhamar elhallgattak, különösen azon reakzionárius törekvések tudatában, melyek megvalósítását az uralkodó rendszer maga elő tűzött.

Kénytelenek vagyunk azonban folyton hallgatni azokat a vonatkoztatásokat, melyeket a zaidó-liberális sajtó a néppárt és a szocializmus közt uralkodó viszonyra tesz. Az agrárszocializmus, mióta felütötte fejét, nagyon alkalmatlan az uralkodó rendszernek. A forrongó elemektől a tökeuralomnak kell leginkább tartani. Eddig beérte az agrárszocializmus létezésének tagadásával. A legújabb események azonban ezt egyszerűen lehetetlenné teszik. Oda törekszik tehát, hogy legalább odiumát az agrárszocializmusnak másra háríthassa. Ez a más valaki pedig nem lehet más, mint a néppárt, mely az uralkodó rendszernek esküdt ellensége lévén, megérdemli, hogy folyton rágalmazzák és gyanúsítsák, másrészt meg a néppárt önmagáról mondja, hogy a keresztény szocializmust pártolja, miért ne lehetne egyuttal a szocialdemokráciával összefüggésbe hozni.

Hu kísérlet. Az az animositás, melylyel az összes létező politikai pártok a néppárt keletkezését s a parlamentben való megjelenését fogadták, megszünt. A néppárt közgazdasági programja beható vizsgálatnak lett alávetve és a parlamenti diskussziók alkalmával hiálotta a kemény tűzpróbát. Nincs abban semmi, ami a szocialdemokratikus iránynak kedvezne, ellenben sok, sőt közgazdasági politikájának fő irányelve a kis existenzenciák megvédése. A néppárt a keresztény elvek képviselője a politikában és közgazdaságban, ami pedig az agrárszocializmust előidézte és ébren tartja, az nem a felebaráti szeretet és az igazság ápolása, hanem a legrutabb szenvedély, az önzés ébrentartása. Az emberi szenvedély leg-
rutabb fajtát, az önzést az uralkodó rendszer növelte nagyra az ő kapitalisztikus berendezésével politikai és gazdasági téren. A mi rossz csak fakadt ennek nyomában, mindannak számára bűnbakot ne keressen másban, mikor mindaz eredendő bűnét képezi a liberalizmusnak.

A dolog voltaképpenn tehát úgy áll, hogy a szocializmusnak a liberalizmus a fegyvertársa, mert mindkettő a paraszt romlását akarja.

K. Ö.

* **Kedvezmények élelmiszereink kivitelének.** Élelmiszerkivitelünk az utóbbi időben nagy mértékben növekedett s a közel jövőben valószínűleg még jobban fog növekedni, meőt a Magyar Gazdák Vásárszarnok Ellátó Szövetkezete már most javában szervezi a gyümölcsértékesítési szövetkezeteket, melyek a külföldön fognak piacot keresni és alapítani a a magyar gyümölcs számára, melynek gyűjtését szállítását és értékesítését, is magára vállalja a szövetkezet. Annál kedvezőbb, hogy a Magyar Államvasutak igazgatósága látván a baromfi (eleven és leölt állapotban), fozelék és gyümölcs, leölt vad, vaj, stb. árucikknek növekvő kivitelét és e kiviteli ágak nagy fejlődésképességét — értesülésünk szerint — *jelen-téken szállítási kedvezményeket engedélyezett az élelmiszerek-kivétel érdekében.* E szállítási kedvezmények az összes magyar államvasuti állomásra nézve érvényesek, s az esetre, ha az élelmiszerek Ausztriába küldetnek, a fuvardíj 15 százalékgig, ha pedig a távolabbi külföldre mennek, 20-25 százalékgig emelkednek. A magyar államvasut igazgatóság ugy reméli, hogy ily módon 4-5000 vaggon élelmiszert lesz exportálható.

NYILT-TÉR. *)

Krondorfi Savanyuviz

KELLEMEZ IZE MIATT

UGY MINT ASZTALI VIZ,

DE LEGINKÁBB MINT

gyógyviz

füdő, gyomor és
vizhólyag bántalmaknál
sikerrel használhatik.

Székesfejerváron kapható:

Kovács Pál és Taubler Béla uraknál.

*) E rovat alatt közlöttek-art nem vállal felelősséget a Szerk.

Apró hirdetések.

E rovatban kösöltt egy-egy hirdetésnek, ha lakásim nincs kitéve 4 soros terjedelemben egyszeri közlésre 30 kr. Minden további sor 4 kr. — Ha az apró hirdetés 6-szor vagy ennél többször adatik fel, megjelenésenként 20 kr-ét vétetik föl.
Hirdetéseket díjtalanul ad a kiadóhivatal bárkinék, vidéki levelekre, ha 5 kros válassz-bélyeg mellékelteket válasszol.

EGY HELYBELI

keztyűs- és sérvkötő-üzletben egy tisztességes fiu tanulól felvétetik. Czím a kiadóhivatalban.

LAKATOS MŰHELYBE

egy tanuló felvétetik. Czím megtudható a kiadóhivatalban.

JÓ MELLÉKKERESETRE

tehet szert fiatal ember, a ki gyorsírási jegyzetek rendes írással való lemásolására vállalkozik. Ajánlatokat elfogad a szerkesztőség.

779/97.

Árverési hirdetmény.

A somlyó-vásárhelyi vallás alapítványi uradalom ezennel közhírré teszi, miszerint a tulajdonához tartozó Kenese-Vörösbényi parti 6173. 1570/1600. holdas Balaton vízterületén gyakorolható halászati jog a kenesei halászlakkal, jégveremmel és a Balaton-parton levő két halász gunyhóval együtt 1897. november 1-től 1899. év december hó végéig terjedő időre az alólírt felügyelőség hivatalos helyiségében 1897. augusztus hó 19-én délelőtt 10 órakor megtartandó zárt ajánlatú árverésen haszonbérbe adni fog.

Miről versenyezni kívánók azzal értesítettnek, hogy magyar nyelven irt zárt, 50 kros bélyeggel és 202 frt 50 kr bánatpénzzel ellátandó ajánlataikat, melyekben a beígérendő évi bérösszeg számmal és betűvel, tisztán és olvashatóan kiírandó, s kijelentendő, hogy ajánlattévő a bérleti feltételeket ismeri és azoknak magát aláveti, — a mondott nap délelőtt 10 órájáig benyújthatják, mivel későbbben érkező, táv-irati vagy utó-ajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

A versenyzők közötti szabad választási jog a nagyméltóságú magy. kir. vallás- és közokt. miniszteriumnak tartatik tenni.

A bérleti feltételek az alólírt felügyelőségnél a hivatalos órák alatt, — az ünnepnapok délutánját kivéve — betekinthetők.

Somlyó-Vásárhely, 1897. július hó 9-én.

A m. kir. közalap. gazd. Felügyelőség.

Vendéglő áthelyezés.

Alulírott tisztelettel tudatom a nagyérdemi közönséggel, hogy Galamb utcában levő vendéglőmet áthelyeztem

Gyümölcs-utca 13. sz. házba.

A mikor ezt tudatom a nagyérdemi közönséggel, egyttal továbbra is kérem becses pártfogását.

Kiváló tisztelettel

Németh Gusztávné.

Hirdetések

felvétetnek kiadóhivatalunkban jutányos áron.

Csak csekély

HAVI RÉSZLETFIZETÉSRE

kaphatók!

Legujabb divatu tavaszi-gallérok és kabátok.

Kész férfi- és gyermekruhák

minden nagyságban. Kanavász, vászon és minden e szakmába vágó cikkek, valamint

ingek, gallérok és lábravalók, nap- és esernyők dus választékban.

— Nagy raktár asztal- és futó-szönyegeken. —

LŐWY ADOLF + + + + +
+ + + + + **SZ.-FEHÉRVÁR.**
(Felmayer mellett.)

A balatontavi gőzhajózási részvény-társaság MENETRENDJE.

Érvényes 1897. évi július 1-től augusztus 31-ig.

Az állomások nevei mellett balról álló időadatok lefelé, a jobbról állók pedig alulról feléle olvasandók. — Az éjjeli idő este 6⁰⁰ órától reggeli 5⁵⁹ percig, a perczeket jelző számjegyek aláhúzásával van kitüntet e.

Slófok—Balatonfüred—Almádi—Kenese és vissza											
naponkint			Állomások			naponkint			naponkint		
			Középeurópai idő								
615	650	430	220	ind Budapest k. p. u. ér	1040	450	1000	1145			
640	730	450	235	" Budapest d. v. "	1014	432	940	1125			
548	1022	948	532	" Kanizsa d. v. ér	754	124	709	840	1210	1014	
810	1050	815	615	ind Slófok gőzhajó ér	715	1010		640			
910	1205	925	715	" B.-Füred " "	615	915		540			
	x1245		x800	" Alsó Eörs " "	x510			x445			
	105	*1025	825	" Almádi " "	*445			415			
		csak kedd és szerda *1100		ér Kenese " ind	*410			*845			

Boglár—Révfülp—Badacsony és vissza											
naponkint			Állomások			naponkint			naponkint		
			Középeurópai idő								
615	650		220	ind Budapest k. p. u. ér	1040	450		855	1000		
640	730		235	" Budapest d. v. "	1014	432		812	940		
548	1119	1027	915	" Kanizsa d. v. ér	711	1120	1145	124	851	620	
707	1027	1110	843	ér Boglár d. v. ind	711	1120	1030	1120	851	620	
735	1150	415	725	ind Boglár gőzhajó ér	630	1010		315	555		
805	érl. 1230 ind. 1250)	415	755	" Révfülp gőzhajó "	600				525		
		csak szomb. és vasárnap 855		ér Badacsony gőzh. ind	500	910		215			

Kenese—Almádi—Slófok—Balatonfüred—Balatonföldvár—Boglár—Révfülp—Badacsony—Keszthely és vissza

minden szerdán		naponkint		Állomások		minden szerdán		minden pénteken		naponkint	
		Középeurópai idő									
410	445	635	1000	ind Kenese gőzh. ér	635	1100	1025	1240	105	1240	
445	635	1000	1145	" Almádi " "	635	1025	1140	1205	105	1140	
530	1200	105	415	" Slófok " "	950	1140	1120	1140	1205	1140	
600	635	105	530	" B.-Füred " "	850	925	1140	1205	1140	1140	
x735	x205	x630	x630	" B.-Földvár " "	x740	x1040	x1040	x1040	x1040	x1040	
910	340	810	810	" Boglár " "	610	910	910	910	910	910	
940	410	840	840	" Révfülp " "	540	840	840	840	840	840	
1040	515	940	940	" Badacsony " "	445	745	745	745	745	745	
1230	700	1130	1130	ér Keszthely " ind	300	600	600	600	600	600	

Jelmagyarázat :

x Feltételes ladik állomás kedvező időben.

* Csak július hó 1-től

Áru- és teherszállítás minden irányban az egész tavon.

Kirándulók és nagyobb társaságok számára előleges bejelentés után külön hajók állnak rendelkezésre. Menetrenddel és egyéb felvilágosítással szivesen szolgál a budapesti igazgatóság (V. kerület Arany János-utca 7. szám) vagy a hajóskapitányok.

Nyomatott Számmér Imrénél, Székesfehérvárott.